

Uztura prasības - Čehija

SATURS

- 1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturēšanas prasības” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturēšanas prasības citai personai?
- 2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturēšanas prasības? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?
- 3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturēšanas prasības? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?
- 4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var – kādas pakāpes) vai bērna vārdā?
- 5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?
- 6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?
- 7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?
- 8 Kāda veida uzturēšanas prasības tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturēšanas prasību apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automatiskas indeksācijas sistēmu)?
- 9 Kā un kam uzturēšanas prasības tiks maksāti?
- 10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturēšanas prasības maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?
- 11 Īsumā aprakstiet ierobežojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un noilguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.
- 12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturēšanas prasības?
- 13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturēšanas prasības parādnieka vietā?
- 14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:
  - 14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?
  - 14.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?
- 15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:
  - 15.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?
  - 15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?
- 16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?
- 17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībām saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?
- 18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārrobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?
- 19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

1 Ko praksē nozīmē jēdzieni “uzturlīdzekļi” un “uzturēšanas saistības”? Kurām personām ir jāmaksā uzturlīdzekļi citai personai?

Jēdziens “uzturlīdzekļi” ietver visu to, ko viena persona sniedz otrai, lai apmierinātu visas tās likumīgās vajadzības. Uzturēšanas saistību rašanās un pastāvēšanas galvenais priekšnoteikums saskaņā ar Civillikumu ir ģimenes attiecību vai līdzīgu attiecību esamība, pamatojoties uz laulību, bijušo laulību vai radniecību taisnā līnijā, vai uz viendzimuma partneru reģistrētajām vai iepriekš reģistrētajām attiecībām.

Civillikumā ir noteiktas to cilvēku grupas, kurām ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus un kuras ir tiesīgas saņemt uzturlīdzekļus.

- **Uzturlīdzekļu saistības starp laulātajiem:** tās ir piemērojamas no laulības noslēgšanas līdz tās izbeigšanās brīdim. Laulātajiem ir jāpilda uzturēšanas saistības, lai nodrošinātu abām pusēm vienādu materiālo un kultūras līmeni, pamatojoties uz vīrieša un sievietes līdzvērtīgo statusu laulībā. Uzturēšanas saistības starp laulātajiem ir primāras pār uzturēšanas saistībām starp vecākiem un bērniem.
- **Alimenti starp šķirtiem laulātajiem:** šādas saistības ir piemērojamas, ja viens no šķirtajiem laulātajiem nespēj sevi uzturēt un šī nespēja ir radusies saistībā ar laulību, kā arī, ja alimentus var likumīgi pieprasīt no bijušā laulātā, jo īpaši ņemot vērā šķirtā laulātā vecumu vai veselības stāvokli laulības šķiršanas brīdī vai pārtraucot šķirto laulāto kopīgā bērna aprūpi. Tādas saistības vairs nav piemērojamas, ja laulātais, kurš saņem atbalstu, stājas laulībā vai ir beidzies šķirtajiem laulātajiem noteiktais alimentu izmaksas periods (maksimāli 3 gadi).
- **Uzturlīdzekļu saistības starp vecākiem un bērniem:** tās ir piemērojamas no bērna dzimšanas brīža līdz brīdim, kad bērns spēj pats sevi uzturēt vai kad uzturēšanas saistības ir nodotas citai personai (piem., laulības noslēgšanas vai paternitātes noliegšanas gadījumā). Uzturlīdzekļu apmērs ir noteikts tā, lai nodrošinātu, ka bērna dzīves līmenis ir būtībā identisks vecāku dzīves līmenim. Arī bērnam ir pienākums nodrošināt vecākiem pienācīgus uzturlīdzekļus pēc savām iespējām, taču vecāku dzīves līmenim nav jābūt identiskam ar bērna dzīves līmeni.
- **Uzturlīdzekļu saistības starp leļupējiem un augšupējiem radniekiem:** tās ir piemērojamas starp priekštečiem un pēcnācējiem. Vecāku uzturēšanas saistības pret bērniem izslēdz vecvecāku un citu augšupējo radnieku uzturēšanas saistības pret bērniem. Uzturēšanas saistības ir piemērojamas attālākiem radniekiem, ja tās nevar izpildīt tuvāki radnieki.
- **Atbalsts, ko izmaksā vientūļai mātei uzturēšanas un citu izdevumu segšanai:** tiesības uz šādu atbalstu ir bērna mātei, kas nav precējusies ar bērna tēvu. Šādā gadījumā tēvam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus divus gadus pēc bērna piedzimšanas, kā arī atbilstoši kompensēt ar grūtniecību un bērna dzimšanu saistītās izmaksas.

Uzturēšanas saistības reglamentē arī Likums par reģistrētām partnerattiecībām. Tas paredz turpmāk minēto.

- **Savstarpējas uzturēšanas saistības starp partneriem.** Uzturēšanas saistības ir noteiktas, lai nodrošinātu, ka abu partneru materiālais un kultūras līmenis ir būtībā vienāds.
- **Uzturēšanas saistības pēc partneru kopdzīves izbeigšanās** — bijušais partneris, kas nespēj sevi uzturēt, var pieprasīt, lai tā bijušais partneris sniedz atbalstu pietiekamā apmērā, ņemot vērā viņa(-as) iespējas un finanšu stāvokli. Ja vienam no bijušajiem partneriem, kurš nav veicinājis partnerattiecību pilnīgu sabrukšanu, partnerattiecību pārtraukšanas rezultātā tiek nodarīts būtisks kaitējums, viņam(-ai) var piešķirt uzturlīdzekļus uz trīs gadiem tādā pašā apmērā kā uzturēšanas saistības, kas būtu piemērojamas gadījumā, ja partnerattiecības netiktu pārtrauktas.

Uzturēšanas saistības, ko personai piemēro, lai tā nodrošinātu atbalstu citai personai, ir paredzētas tiesību aktos, un tās nevar nodot vai aizstāt, kā arī nav iespējams no tām iepriekš atteikties.

Viens no priekšnoteikumiem uzturēšanas saistību noteikšanai, kas ir piemērojams visos gadījumos, kad tiek izpildītas uzturēšanas saistības, ir atbilstība sabiedrības morāles principiem.

2 Līdz kādam vecumam bērns ir tiesīgs saņemt uzturlīdzekļus? Vai uzturēšanas saistību ziņā pastāv atšķirīgi noteikumi attiecībā uz nepilngadīgām un pilngadīgām personām?

Uzturlīdzekļus var piešķirt, ja saņēmējs reāli nespēj pats sevi uzturēt. Spēju sevi uzturēt tradicionāli interpretē vienīgi kā spēju pietiekami apmierināt visas savas vajadzības (materiālās, kulturālās u. c.). Ja bērns nespēj sevi uzturēt un ir atkarīgs no

uzturēdzekļu maksātāja atbalsta, uzturēšanas saistības nezaudē spēku pat tad, kad viņš sasniedz pieauguša cilvēka vecumu (piem., ja bērns turpina studijas), un izņēmuma gadījumos uzturēšanas saistības var palikt spēkā visu bērna un vecāku dzīves laiku (piem., ja bērns ir pilnībā nespējīgs un nekad nespēs pats sevi uzturēt). Turpretim uzturēšanas saistības var zaudēt spēku pat pirms brīža, kad bērns ir sasniedzis pieauguša cilvēka vecumu, ja viņš spēj pats sevi uzturēt agrāk. Šajā ziņā nepastāv konkrēts vecuma ierobežojums.

Pieauguša cilvēka vecuma sasniegšana ir būtiska attiecībā uz procedūru (piem., tiesa var lemt par nepilngadīga bērna uzturēdzekļiem arī bez iesnieguma, taču uzturēdzekļus pilngadīgiem bērniem tiesa piešķirs, tikai pamatojoties uz iesniegumu).

3 Vai man būtu jāiesniedz pieteikums kompetentā iestādē vai tiesā, lai saņemtu uzturēdzekļus? Kādi ir galvenie šīs procedūras elementi?

Tikai tiesa var lemt par uzturēdzekļiem, pamatojoties uz iesniegumu, taču par uzturēdzekļu piešķiršanu nepilngadīgam bērnam tiesa var lemt arī bez iesnieguma.

Papildus vispārīgām detaļām iesniegumā jānorāda pušu vārds, uzvārds un adrese, jāiekļauj svarīgāko faktu apraksts, jānosauc prasītāja iesniegtie pierādījumi, kā arī skaidri jānorāda, ko prasītājs pieprasa.

Iesniegums jāiesniedz vietējā kompetentajā tiesā. Skatīt atbildi uz 5. jautājumu.

4 Vai pieteikumu var iesniegt radnieka (ja var – kādas pakāpes) vai bērna vārdā?

Vecāks, kam ir bērna aizgādības tiesības, var pieteikties bērna vārdā uz uzturēdzekļiem no otra vecāka. Tāpat viņš(-a) var rīkoties bērna vārdā kā aizbildnis vai pilnvarotais. Ja bērns vēl nav sasniedzis tiesībspēju un rīcībspēju, vecāks savā vārdā var iesniegt pieteikumu par uzturēdzekļu piešķiršanu bērnam.

Pieteikumu nevar iesniegt radnieka vārdā, izņemot gadījumus, kad persona nav pilnībā tiesībspējīga un rīcībspējīga un tiesa kā aizbildni ieceļ kādu no personas radniekiem.

5 Ja plānoju vērsties tiesā, kā es varu uzzināt, kuras tiesas jurisdikcijā ir mana lieta?

Starptautiskā jurisdikcija (tiesības) tiesvedībā par uzturēšanas saistībām ir novērtēta saskaņā ar Padomes 2008. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 4/2009 par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi un sadarbību uzturēšanas saistību lietās ("Regula par uzturēšanas saistībām"): <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?qid=1409302593149&uri=CELEX:02009R0004-20130701>. Šī regula neskar to starptautisko nolīgumu piemērošanu, kuru līgumslēdzēja puse ir Čehija un kuri attiecas uz gadījumiem, ko reglamentē Regula par uzturēšanas saistībām. Tomēr minētie nolīgumi attiecas tikai uz attiecībām ar trešām valstīm (jo īpaši uz divpusējiem nolīgumiem par juridisko palīdzību, kas noslēgti ar trešām valstīm, vai uz starptautisko Konvenciju par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (Lugāno, 30.10.2007.) attiecībā uz Norvēģiju, Šveici un Īslandi); attiecībās starp Eiropas Savienības dalībvalstīm Regulai par uzturēšanas saistībām ir prioritāte pār starptautiskajiem nolīgumiem.

Čehijā rajonu tiesas pieņem pirmās instances lēmumus tiesvedībā, kas attiecas uz uzturēšanas saistībām.

Jurisdikciju galvenokārt nosaka Regula par uzturēšanas saistībām, kurai ir prioritāte pār Čehijas tiesību aktiem. Saskaņā ar 3. pantu Regulā par uzturēšanas saistībām prasītājs (sūdzētājs), iesniedzot lūgumu, var izvēlēties tiesu pēc:

- a) atbildētāja pastāvīgās dzīvesvietas vai
- b) kreditora pastāvīgās dzīvesvietas.

Pretējā gadījumā, pamatojoties uz 3. panta c) un d) punktu Regulā par uzturēšanas saistībām, Čehijā tiesvedību var ierosināt tajā tiesā, kurai ir jurisdikcija tiesvedībā par paternitātes vai vecāku atbildības noteikšanu, ja vien jurisdikcijas pamats nav tikai vienas puses pilsonība.

Saskaņā ar 5. pantu Regulā par uzturēšanas saistībām jurisdikcija var būt arī tiesai, kurā atbildētājs ierodas, ja vien atbildētājs, īstenojot pirmo secīgo likumīgo rīcību, vēlāk neapstrīd tiesas jurisdikciju.

Čehijas tiesiskais regulējums jurisdikcijas noteikšanai, kas piemērojams tikai tādos gadījumos, kad jurisdikcija nav noteikta, pamatojoties uz Regulu par uzturēšanas saistībām (piemēram, ja Čehijas tiesas starptautiskās jurisdikcijas pamatā ir 6. un 7. pants Regulā par uzturēšanas saistībām — papildu jurisdikcija, *forum necessitatis* — vai starptautisks nolīgums ar trešo valsti), ir šāds: tiesvedībās par nepilngadīga bērna uzturēdzekļiem jurisdikcija ir nepilngadīgā bērna vispārējai tiesai, proti, tiesai, kuras rajonā atrodas nepilngadīgā bērna dzīvesvieta, pamatojoties uz vienošanos starp vecākiem, tiesas nolēmumu vai citiem izšķirošiem faktoriem. Citos gadījumos kompetentā tiesa ir atbildētāja vispārējā tiesa. Fiziskas personas vispārējā tiesa ir tā rajona tiesa, kur atrodas atbildētāja dzīvesvieta; ja viņam(-ai) dzīvesvietas nav, kompetentā tiesa ir tā tiesa, kas atrodas viņa(-as) pagaidu

uzturēšanās rajonā. Par dzīvesvietu uzskata vietu, kur persona dzīvo un plāno uzturēties pastāvīgi (turklāt iespējams, ka pastāv vairākas šādas vietas, un šādā gadījumā vispārējā tiesa ir visas šīs tiesas). Ja atbildētājam, kas ir Čehijas pilsonis, nav vispārējas tiesas vai arī nav tādas Čehijā, kompetentā tiesa ir tā tiesa, kuras rajonā atradās viņa(-as) pēdējā zināmā dzīvesvieta Čehijā. Īpašuma tiesības pret personu, kurai nav citas kompetentās tiesas Čehijā, var piemērot tiesā, kuras rajonā tai pieder īpašums.

6 Vai man kā pieteikuma iesniedzējam jāizmanto starpnieka (piem., advokāta, centrālās vai vietējās iestādes u. c.) pakalpojumi, lai uzsāktu tiesvedību? Ja nē – kāda ir kārtība?

Likums nepieprasa prasītājam būt pārstāvētam. Tomēr prasītājs var pieņemt lēmumu par savu pārstāvību tiesā, pamatojoties uz pilnvaru, kas izsniegta viņa izvēlētajam pārstāvim, piemēram, advokātam.

Fiziskai personai, kas tiesā pastāvīgi ierasties nevar, nepieciešama likumīga pārstāvja vai aizbildņa pārstāvība. Nepilngadīga bērna gadījumā likumīgie pārstāvji ir viņa vecāki.

7 Vai man, lai uzsāktu tiesvedību, būs jāmaksā nodevas? Ja jā, tad kāds būs to apmērs? Vai varu saņemt juridisko palīdzību procesuālo izdevumu segšanai, ja man nav pietiekamu finanšu līdzekļu?

Tiesvedība vecāku un bērnu savstarpējo uzturēšanas saistību lietās ir pilnībā atbrīvota no tiesas nodevām. Citās tiesvedībās par uzturēšanas saistību noteikšanu, tostarp par uzturlīdzekļu palielināšanu, prasītājs ir atbrīvots no tiesas nodevām. Šis atbrīvojums attiecas arī uz piespiedu izpildi jeb uz izpildes panākšanu.

Ja prasītāju pārstāv advokāts, viņam, ja vien nav citas vienošanās, jāmaksā atlīdzība saskaņā ar advokāta tarifu likmi (informāciju par to var lejupielādēt angļu valodā no Čehijas Advokātu asociācijas tīmekļa vietnes: <http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=2239>). Ja tas ir pamatoti, ņemot vērā prasītāja sociālo un finanšu stāvokli, un, ja lieta nav patvaļīga vai acīmredzami neveiksmīga tiesību piemērošana vai to ierobežošana, tiesa var iecelt pārstāvi bez maksas vai par samazinātu maksu, ja tas ir nepieciešams prasītāja interešu aizsardzībai; zināmos apstākļos par pārstāvi tiks iecelts advokāts.

8 Kāda veida uzturlīdzekļus tiesa visticamāk piespriedīs? Kā tiek aprēķināts uzturlīdzekļu apmērs? Vai tiesas nolēmumu ir iespējams pārskatīt, ja mainās dzīves dārdzība vai ģimenes apstākļi? Ja jā – kā (piem., piemērojot automātiskas indeksācijas sistēmu)?

Uzturlīdzekļus parasti izmaksā skaidrā naudā — regulāru ikmēneša maksājumu veidā, kas ir jāveic vienu mēnesi uz priekšu (ja vien tiesa nelemj citādi vai kreditors nevienojas citādi ar vecāku, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus), taču tos var piešķirt arī kādā citā veidā, piemēram, nodrošinot mājokli, maksājot natūrā u. c.

Uzturēšanas saistības pret bērnu paredz saistošus nosacījumus vecākam, kam ir jānodrošina nodrošināt uzturlīdzekļus, kā arī nosaka mantiskās attiecības un pamatotās bērna vajadzības, kuras galvenokārt ir atkarīgas no bērna vecuma un veselības stāvokļa. Piemērojot uzturēšanas saistības, ir jāņem vērā arī tas, kādā veidā bērns gatavojas savai turpmākajai karjerai, viņa ārpuskolas nodarbības, hobiji utt. Tomēr noteicošais princips ir tāds, ka bērna dzīves līmenim jābūt identiskam ar vecāku dzīves līmeni. Ja personas, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, finanšu stāvoklis to atļauj, par pamatotām bērnu vajadzībām var uzskatīt arī uzkrājumu veidošanu. Nosakot vecāku uzturēšanas saistību piemērošanas jomu, būtiska nozīme ir arī vecākam, kas rūpējas par bērnu, un tam, kādā mērā tiek nodrošināta aprūpe.

Uzturlīdzekļi starp laulātajiem tiek piešķirti tādā apmērā, kas nodrošina vienādu materiālo un kultūras līmeni, pamatojoties uz vīrieša un sievietes līdzvērtīgo statusu laulībā.

Uzturēšanas saistības starp šķirti laulātajiem tiek piemērotas tādā gadījumā, ja šķirtais laulātais nespēj sevi uzturēt un šī nespēja ir radusies laulībā vai saistībā ar laulību, kā arī, ja uzturlīdzekļus var likumīgi pieprasīt no bijušā laulātā, jo īpaši ņemot vērā šķirtā laulātā vecumu vai veselības stāvokli laulības šķiršanas brīdī vai pārtraucot šķirto laulāto kopīgā bērna aprūpi. Uzturlīdzekļus piešķir pieņemamā apmērā. Lemjot par apmēru, ņem vērā laulības ilgumu pirms tās šķiršanas, kā arī tiesību aktos paredzētās prasības.

Uzturlīdzekļus mātei grūtniecei piešķir, lai pienācīgā apmērā segtu ar grūtniecību un bērna dzimšanu saistītās izmaksas.

Tiesa noteiks uzturēšanas saistības reģistrētām partnerattiecībām, pamatojoties uz iesniegumu un ņemot vērā prasības attiecībā uz gādāšanu par kopīgu mājsaimniecību. Uzturēšanas saistību apmērs ir noteikts tā, lai nodrošinātu, ka abu partneru materiālais un kultūras līmenis ir būtībā vienāds.

Uzturēšanas saistības viendzimuma partneru kopdzīves izbeigšanās gadījumā var piemērot, pamatojoties uz bijušā partnera iesniegumu, ja viņš(-a) nespēj sevi uzturēt. Viņš(-a) var prasīt no bijušā partnera nodrošināt atbilstošus uzturlīdzekļus, ņemot vērā viņa(-as) spējas, iespējas un piederošo īpašumu. Ja puses nepanāk vienošanos, tiesa var piemērot uzturēšanas saistības, pamatojoties uz prasību, ko iesniegusi viena no pusēm. Ja vienam no bijušajiem partneriem, kurš nav veicinājis partnerattiecību

pilnīgu sabrukšanu, partnerattiecību pārtraukšanas rezultātā tiek nodarīts būtisks kaitējums, tiesa var piemērot uzturēšanas saistības bijušajam partnerim uz laiku līdz trīs gadiem, sākot no kopdzīves izbeigšanās, tādā pašā apmērā kā uzturēšanas saistības, kas būtu piemērojamas gadījumā, ja kopdzīve nebūtu izbeigusies.

Čehijas tiesību aktos uzturlīdzekļi netiek konkretizēti, izmantojot tabulas, procentuālās attiecības utt., un tie neparedz minimālo vai maksimālo uzturlīdzekļu apmēru. Pieņemot nolēmumu, tiesa ņems vērā katras konkrētās lietas unikalitāti, piemēram, vairāku uzturēšanas saistību iespējamību, palielinātas izmaksas bērnam ar invaliditāti u. c. Tieslietu ministrija piedāvā tikai sarakstu ar ieteicamajiem apmēriem: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=6223&d=315516>.

Tiesas nolēmumi par uzturēšanas saistībām tiek pieņemti, ņemot vērā situācijas izmaiņas. Tādēļ tos var grozīt, ja būtiski mainās kreditora vai tās puses situācija, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus.

9 Kā un kam uzturlīdzekļi tiks maksāti?

Uzturlīdzekļus izmaksā regulāri kārtējo ikmēneša maksājumu veidā, kas vienmēr jāveic vienu mēnesi uz priekšu, ja vien tiesa nav lēmusi citādi vai persona, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, nevienojas ar kreditoru citādi. Īpašos izņēmuma gadījumos (piem., ja vecāks, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, gūst tikai sezonālus ieņēmumus, nodarbojas ar ļoti riskantu uzņēmējdarbību u. c.) tiesa var izdot rīkojumu par naudas summas (noguldījuma) atlikšanu turpmāko uzturlīdzekļu segšanai. Tiesa tad veiks turpmākus pasākumus, lai nodrošinātu, ka bērna vajadzībām no šīs summas tiek veikti atsevišķi maksājumi, kas ir līdzvērtīgi ikmēneša uzturlīdzekļu maksājumiem. Uzturlīdzekļi jāizmaksā vai nu kreditoram, vai personai, kuras aizgādībā ir kreditors.

10 Ja attiecīgā persona (parādnieks) nevēlas uzturlīdzekļus maksāt labprātīgi, kādus piespiedu pasākumus var piemērot?

Saskaņā ar Čehijas tiesību aktiem iesniegumu var iesniegt kompetentajā tiesā tiesībaizsardzības nolūkā vai arī var iesniegt priekšlikumu tiesu izpildītājam par izpildes procesa īstenošanu. Kopumā tiesībaizsardzības vai izpildes process (tostarp informācija par detaļām, kas jānorāda iesniegumā) ir izklāstīts informatīvajā dokumentā ar nosaukumu "Tiesas nolēmumu izpildes procedūras". Konkrēta sīkaka informācija par uzturlīdzekļu piedziņu ir izklāstīta dokumenta turpinājumā.

Tiesībaizsardzība

Nepilngadīga bērna vispārējā tiesa (attiecībā uz nepilngadīga bērna vispārējās tiesas definīciju skatīt atbildi uz 5. jautājumu) ir kompetenta regulēt un izpildīt lēmumu par uzturlīdzekļu piedziņu par labu nepilngadīgam bērnam. Tās puses vispārējā tiesa, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus (attiecībā uz tās puses vispārējās tiesas definīciju, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, skatīt atbildi uz 5. jautājumu) kompetencē ir lemt par citiem uzturēšanas saistību veidiem, tostarp par uzturlīdzekļiem par labu pilngadīgiem bērniem.

Lietās, kad, pamatojoties uz puses iesniegumu, tiek piedzīti uzturlīdzekļi nepilngadīga bērna labā, tiesa sniegs palīdzību, nosakot tās personas dzīvesvietu, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus. Tiesa var arī sniegt papildu palīdzību kreditoram pirms rīkojuma par nolēmuma izpildi, piemēram, lūdzot personai, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, sniegt informāciju par to, vai tā saņem algu vai regulārus ienākumus un kas tos izmaksā, vai kurā bankā vai maksājumu iestādē ir personas konti, kā arī norādīt šo kontu numurus, vai pieprasot, lai persona, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, deklarē savus aktīvus. Turklāt tiesa var sniegt palīdzību tādu uzturēšanas saistību veidu gadījumā, kas nav uzturlīdzekļi nepilngadīgam bērnam.

Izpildes procedūras

Prasību par izpildes procedūru sākšanu var iesniegt jebkuram Čehijas tiesu izpildītājam. Tiesu izpildītāju saraksts ir pieejams Čehijas Tiesu izpildītāju palātas tīmekļa vietnē: <http://www.ekcr.cz/seznam-exekutoru>. Piedzenot uzturlīdzekļus par labu nepilngadīgam bērnam, tiesu izpildītājam nav tiesību prasīt no kreditora pietiekamu avansa maksājumu izpildes izmaksu segšanai. Viens no iespējamiem izpildes veidiem lietās, kas attiecas uz uzturlīdzekļu piedziņu nepilngadīga bērna labā, ir personas, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, autovadītāja apliecības darbības apturēšana.

Ja uzturēšanas saistības nav izpildītas, papildus iepriekš minētajām uzturlīdzekļu piedziņas metodēm var iesniegt arī kriminālpasūdzību, pamatojoties uz aizdomām par kriminālsodāmu darbību saistībā ar izvairīšanos veikt obligātos uzturlīdzekļu maksājumus. Attiecībā uz noziegumu, kas saistīts ar izvairīšanos veikt obligātos uzturlīdzekļu maksājumus, Kriminālkodeksā noteikts, ka kriminālsodāmu darbību veic persona, kas vai nu tišām, vai nolaidības pēc vairāk nekā četrus mēnešus nav izpildījusi savas saistības uzturēt vai aprūpēt citu personu. Šādā gadījumā var ierosināt krimināllietu jebkurā policijas iecirknī.

11 Īsumā aprakstiet ierobežojumus, kas attiecas uz izpildes darbībām, jo īpaši noteikumus parādnieka aizsardzībai un noilguma termiņus Jūsu valsts izpildes sistēmā.

Vispārīgu informāciju par tiesībsardzības vai izpildes procesu (tostarp informāciju par to, kādam īpašumam var piemērot tiesībsardzības vai izpildes procesu, un par pieejamajiem korigējošajiem pasākumiem) var sameklēt informatīvajā dokumentā ar nosaukumu "Tiesas nolēmumu izpildes procedūras".

Saskaņā ar Civilprocesa kodeksu, ja vien tiesības netiek īstenotas noilguma termiņa laikā, tām iestājas noilgums un parādniekam nav saistību veikt maksājumu. Taču, ja parādnieks ir veicis maksājumu pēc noilguma termiņa beigām, viņš nevar pieprasīt kompensāciju par samaksātajām summām. Tiesības uz uzturlīdzekļiem nav ierobežotas, taču tiesībām uz atkārtotu izpildi var piemērot noilgumu. Noilguma termiņa ilgums parasti ir trīs gadi. Taču, ja tiesības ir tikušas atzītas ar valsts iestādes (piemēram, tiesas) lēmumu, noilgums iestāties desmit gadus pēc datuma, kad lēmumā tika pieprasīta izpilde. Tiesības uz uzturlīdzekļiem neizbeidzas pēc noteikta termiņa.

Uzturlīdzekļus var piešķirt tikai no datuma, kad sākas tiesvedība.

Taču bērna uzturlīdzekļus var piešķirt arī uz maksimāli trīs gadu periodu pirms šā datuma. Uzturlīdzekļus neprecētai mātei un ar grūtniecību un dzemdībām saistīto izmaksu kompensāciju arī var piešķirt ar atpakaļejošu spēku, taču ne vēlāk kā divus gadus pēc dzemdību datuma.

12 Vai ir kāda organizācija vai iestāde, kas var palīdzēt piedzīt uzturlīdzekļus?

Pašvaldības iestāžu bērnu sociālās un juridiskās aizsardzības organizācijām, kas atrodas pašvaldībā ar paplašinātām pilnvarām, ir jāsniedz palīdzība personām, kas nepilngadīgu bērnu vārdā iesniedz prasību par uzturlīdzekļu piešķiršanu un piedziņu, tostarp palīdzība ar iesnieguma iesniegšanu.

13 Vai organizācijas (valdības vai privātas) var iepriekš pilnībā vai daļēji izmaksāt uzturlīdzekļus parādnieka vietā?

Šāda iespēja tiesību aktos nav paredzēta.

14 Ja atrodos šajā dalībvalstī un parādnieka dzīvesvieta ir citā valstī:

14.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?

Kreditors var iesniegt pieteikumu Bērnu starptautiskās juridiskās aizsardzības birojam (<http://www.umpod.cz/>), kas atrodas Brno, lai saņemtu palīdzību uzturlīdzekļu maksājumu piedziņā.

14.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju?

Prasītājs var sazināties ar organizāciju, izmantojot turpmāk norādīto kontaktinformāciju:

Office for International Legal Protection of Children

Šilingrovo náměstí 3/4

602 00 Brno

Čehija

Tālr.: +420 542 215 522

Fakss: +420 542 212 836

E-pasts: podatelna@umpod.cz

Pirmo reizi sazinoties ar Biroju, pieteikuma iesniedzējam jānorāda pilns vārds, uzvārds un kontaktinformācija (tālrunis vai e-pasts), kā arī tā bērna vārds, uzvārds un dzimšanas datums, uz kuru attiecas jautājums vai prasība.

Ja prasītājs lūdz Birojam palīdzību uzturlīdzekļu piedziņā no ārvalstīm, viņam vispirms ir jāiesniedz Birojam neoficiāls rakstveida lūgums pēc palīdzības, kā arī aizpildīta anketa, ko var lejupielādēt čehu valodā no Biroja tīmekļa vietnes: <http://www.umpod.cz/vyzivne/postup-pri-vymahani-vyzivneho/>. Lūgumā jānorāda pamatinformācija par bērnu un personu, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, kā arī galvenie fakti, lai paskaidrotu, kāpēc pieteikuma iesniedzējs lūdz uzturlīdzekļu piedziņu. Lūgumam jāpievieno attiecīgo dokumentu kopijas, jo īpaši tiesas lēmumi, kas nosaka uzturēšanas saistības. Birojs tad izvērtēs, vai konkrētajā gadījumā ir iespējams piedzīt uzturlīdzekļus, un vajadzības gadījumā nosūtīs detalizētas norādes par turpmāko rīcību šajā lietā.

Pēc Biroja pieprasījuma jāiesniedz papildu dokumenti. Parasti spriedums, kas nosaka uzturēšanas saistības, ir jāiesniedz kopā ar notariāli apstiprinātu tulkojumu tās valsts valodā, no kuras ir jāpiedzen uzturlīdzekļi, tostarp jāiesniedz rīkojumi par sprieduma galīgo stāšanās spēkā un izpildi. Gadījumos, kad uzturlīdzekļi ir jāpiedzen no Eiropas Savienības dalībvalsts, tiesa sagatavos nolēmuma izrakstu saskaņā ar 56. pantu Regulā par uzturēšanas saistībām. Parasti ir jāiesniedz arī ārvalstīs esošās valsts iestādes pilnvara, kreditora izglītību apliecinošs dokuments, ja viņš(-a) ir vecāks(-a) par 15 gadiem, vai izziņa par dzīvesvietu. Prasītāja dzīvesvietas vietējai tiesai jāpalīdz viņam(-ai) saņemt dokumentu tulkojumus (parasti tā ir tiesa, kas ir pieņēmusi pirmās

instances lēmumu attiecīgajā jautājumā). Tiesa vai nu izsniegs aizpildītos dokumentus prasītājam, vai arī nosūtīs tos tieši Birojam. Birojs pārbaudīs saņemtos dokumentus un, ja visas prasības būs ievērotas, iesniegs priekšlikumu ārvalstu tiesai vai nosūtīs lietu kompetentajai ārvalstu iestādei vai organizācijai tiesvedības turpināšanai. Birojs regulāri informēs prasītāju par savām darbībām, kā arī par tiesvedības progresu vai iznākumu.

Ja uzturlīdzekļi tiek piedzīti vai nu juridiskā ceļā, vai ar personas, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus, labprātīgām iemaksām ārvalstu partnera kontā, šos maksājumus parasti nosūta uz Biroja kontu reizi mēnesī (administratīvu, grāmatvedības un kvantitatīvu iemeslu dēļ) kopēja pārskaitījuma veidā.

Biroja ekonomikas departaments pārsūta maksājumus kreditoram viena mēneša laikā pēc kreditora pieprasījuma.

Ja kreditors saņem tiešos maksājumus no personas, kurai ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus un kas atrodas ārvalstīs, viņam(-ai) nekavējoties jāinformē Birojs par šādiem maksājumiem. Viņam(-ai) arī jāinformē Birojs par jebkādam izmaiņām, kas varētu skart tiesvedību (adrese maiņa, izmaiņas bērna aprūpē, bērns ir ieguvis izglītību utt.).

15 Ja parādnieks ir šajā dalībvalstī un es atrodos citā valstī:

15.1 Vai varu saņemt palīdzību no kādas iestādes vai privātas organizācijas šajā dalībvalstī?

Uzturlīdzekļu prasītājam, kas dzīvo ārvalstīs, būtu jāsaazinās ar attiecīgās valsts kompetento iestādi, kas sazināsies ar Bērnu starptautiskās juridiskās aizsardzības biroju (skatīt iepriekš Biroja kontaktinformāciju).

15.2 Ja jā – kā sazināties ar šo iestādi vai privāto organizāciju un kāda veida palīdzību iespējams saņemt?

Saņemot iesniegumu no citas valsts, Bērnu starptautiskās juridiskās aizsardzības birojs veic turpmāk minētās darbības.

1. Izskata, vai pieteikums atbilst visām ES regulu un starptautisko nolīgumu prasībām, vai lūdz iesniegt papildu dokumentus.
2. Nosūta rakstveida apelāciju personai, kam ir pienākums nodrošināt uzturlīdzekļus Čehijā, un lūdz tai labprātīgi samaksāt uzturlīdzekļu parādu un veikt regulārus uzturlīdzekļu maksājumus.
3. Ja persona, kam ir pienākums maksāt uzturlīdzekļus, neatbild, Birojs noskaidro viņa(-as) finanšu stāvokli un iesniedz priekšlikumu Čehijas kompetentajai tiesai par rīkojuma atzīšanu un izpildi. Birojs pārstāv prasītāju (ārvalstīs dzīvojošu kreditoru) tiesvedībā un veic visas nepieciešamās darbības, lai saņemtu uzturlīdzekļu maksājumus un nodrošinātu piedzīto summu pārskaitījumu uz ārvalstīm. Birojs un ārvalstu iestāde, kas veic pārskaitījumu, informē viens otru par veiktajiem pasākumiem, kā arī par uzturēšanas nolēmuma izpildes progresu un iznākumu.

16 Vai šai dalībvalstij ir saistošs 2007. gada Hāgas protokols?

Jā.

17 Ja šai dalībvalstij 2007. gada Hāgas protokols nav saistošs – kādi tiesību akti būs piemērojami uzturēšanas prasībai saskaņā ar attiecīgās valsts noteikumiem starptautisko privāttiesību jomā? Kādi ir šie atbilstošie noteikumi starptautisko privāttiesību jomā?

18 Kādi ir noteikumi par tiesu pieejamību pārrobežu lietās Eiropas Savienībā (atbilstoši Uzturēšanas saistību regulas V nodaļas struktūrai)?

Tiesvedība vecāku un bērnu savstarpējo uzturēšanas saistību lietās ir pilnībā atbrīvota no tiesas nodevām. Citās tiesvedībās par uzturēšanas saistību noteikšanu, tostarp par uzturlīdzekļu palielināšanu, prasītājs ir atbrīvots no tiesas nodevām. Atbrīvojums attiecas arī uz tiesībaizsardzības vai izpildes procedūrām. Advokāta pārstāvība tiesvedībā, kas attiecas uz uzturēšanas saistībām, nav obligāta. Bērnu starptautiskās juridiskās aizsardzības biroja pakalpojumi tiek sniegti bez maksas. Birojs pārstāvēs prasītāju (ārvalstīs dzīvojošu kreditoru) tiesvedībā, veiks visas nepieciešamās darbības, lai prasītāja vārdā nodrošinātu uzturlīdzekļu maksājumus, kā arī nodrošinās piedzīto summu pārskaitījumu uz ārvalstīm.

Ja tas ir pamatoti, ņemot vērā prasītāja sociālo un finanšu stāvokli, un, ja lieta nav patvaļīga vai acīmredzami neveiksmīga tiesību piemērošana vai to ierobežošana, tiesa var daļēji vai pilnībā piemērot atbrīvojumu no tiesas nodevām. Ja pusei, kas tika atbrīvota no tiesas nodevu maksāšanas, tika iecelts pārstāvis, šis atbrīvojums noteiktajā apmērā turklāt attiecas uz pārstāvja skaidras naudas izdevumiem un pārstāvības izmaksām.

No tiesas nodevām atbrīvotajai pusei nevar likt samaksāt depozītu par pierādījumu izdevumiem vai kompensēt valstij radušos izdevumus (proti, par lieciniekiem, ekspertiem lieciniekiem, par mutvārdu tulkošanas pakalpojumiem utt.).

Izmaksas, kas radušās tāpēc, ka puse, kas stājas tiesas priekšā, runā savā dzimtajā valodā vai sazinās, izmantojot nedzirdīgiem vai nedzirdīgiem un neredzīgiem cilvēkiem paredzētas saziņas sistēmas, sedz valsts, un par šādām izmaksām nevar prasīt kompensāciju.

19 Kādus pasākumus šī dalībvalsts ir veikusi, lai nodrošinātu Uzturēšanas saistību regulas 51. pantā minēto funkciju īstenošanu?

Saskaņā ar grozīto Likumu Nr. 359/1999 *Sb.* par bērnu sociālo un juridisko aizsardzību, nodrošinot sociālo un juridisko aizsardzību ārvalstīm, Bērnu starptautiskās juridiskās aizsardzības birojs, kas ir Čehijas centrālā iestāde, veiks šādus uzdevumus:

- veiks centrālās valsts iestādes uzdevumus saskaņā ar Regulu par uzturēšanas saistībām;
- veiks bērna aizbildniecības pienākumus;
- pieprasīs pārskatus par to bērnu stāvokli, kas ir Čehijas pilsoņi, taču nedzīvo pastāvīgi tās teritorijā, no attiecīgajām iestādēm un citām juridiskām iestādēm un personām pēc Čehijā dzīvojošu vecāku vai sociālās un juridiskās aizsardzības iestāžu pieprasījuma;
- darbosies kā starpnieks personas dokumentu un citu aktu nogādāšanā uz ārvalstīm un no ārvalstīm saņemto dokumentu un citu aktu izsniegšanā;
- sadarbosies ar ārvalstu valdības iestādēm vai citām Birojam līdzīgām organizācijām, ja tās ir pienācīgi pilnvarotas veikt sociālās un juridiskās aizsardzības darbības savā valstī, kā arī vajadzības gadījumā ar citām iestādēm, struktūrām un juridiskām iestādēm;
- palīdzēs meklēt bērna vecākus, ja vecāks(-i) dzīvo ārvalstīs, ģimenes locekļus un personas, kam ir jāpilda uzturēšanas saistības, palīdzēs noskaidrot materiālo un finanšu stāvokli, lai noteiktu uzturēšanas saistības; darbosies kā starpnieks priekšlikumu iesniegšanā, kas paredzēti uzturēšanas saistību izpildei, proti, iesniegs priekšlikumus par uzturēšanas saistību noregulēšanu un audzināšanu, kā arī par paternitātes noteikšanu;
- nodrošinās aktu tulkojumus, kas nepieciešami kompetences īstenošanai sociālās un juridiskās aizsardzības jomā atbilstīgi starptautiskajiem nolīgumiem un tieši piemērojamajām Eiropas Savienības regulām.

Lai īstenotu Biroja kompetenci, attiecīgajām iestādēm un citiem indivīdiem un juridiskajām iestādēm ir jāsniedz Birojam jebkāds atbalsts nepieciešamajā apmērā; attiecīgi tiks piemēroti Īstenošanas regulu noteikumi par obligāto palīdzību no trešām valstīm. Obligāto palīdzību prasītajā apjomā sniegs arī, piemēram, tiesas, Čehijas policija, bankas, sociālā nodrošinājuma iestādes, nodarbinātības dienesti, pasta pakalpojumu sniedzēji, elektronisko pakalpojumu sniedzēji, apdrošināšanas sabiedrības, leklīetu ministrija attiecībā uz informācijas sniegšanu no iedzīvotāju un ārvalstnieku reģistra utt.

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešanas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

Lapa atjaunināta: 27/08/2019